

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SINAV KAYGILARI İLE KARAR VERME STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Gürbüz OCAK (*)

Ramazan YURTSEVEN (**)

Öz

Bu araştırma, ortaokul öğrencilerinin sınav kaygıları ve karar verme stilleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiş genel tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Çalışma grubu, 2013-2014 Eğitim Öğretim yılında, ortaokul 7. ve 8. sınıfa devam eden 223 öğrenciden oluşmaktadır. Veriler, Ergen Karar Verme Ölçeği: EKVÖ (Çolakkadıoğlu, 2003) ve Sınav Kaygısı Envanteri: SKE (Öner, 1990) kullanılarak toplanmıştır. Bu ölçeklerin güvenilirliğine yönelik yapılan analizler sonucunda toplam Cronbach Alfa (α) değerleri sırasıyla .84 ve .70 olarak bulunmuştur. Bulgulara göre; ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sınav kaygıları düzeyleri ile karar verme stilleri arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin sınav kaygısı düzeyleri ile karar verme stillerinden İhtiyatlı-Seçicilik alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken; Öz saygı, Panik, Umursamazlık, Sorumluluktan kaçma” alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin karar verme stillerinin, hem sınav kaygısı ve cinsiyetin ortak etkisine göre, hem de sınav kaygısı ve sınıf düzeyinin ortak etkisine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Karar Verme, Karar Verme Stilleri, Sınav Kaygısı, Başarı, Ortaokul Öğrencileri.

Analysis about the Relationships between Decision Making Styles and Test Anxiety of Elementary School Students

Abstract

This research is a descriptive research in general screening model that was conducted to determine the relationship between elementary school students' test anxiety and decision-making styles. The study group consists of 223 students who are 7th and 8th grade students and who are receiving education at the elementary school, in the 2013-2014 education year. The data were collected by The Test Anxiety Inventory (Öner, 1990) and The Adolescent Decision Making Questionnaire (Çolakkadıoğlu, 2003). At the result of the analysis carried out for the reliability of the scales, total Cronbach's Alpha (α)

*) Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü
(e-posta: gocak@aku.edu.tr).

**) Doktora Öğrencisi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
(e-posta: ramazan_yurtseven15@hotmail.com)

values were found respectively to be .84 and .70. According to the findings, there is a relationship at middle level between level of text anxiety and decision making styles of 7th and 8th grade students. There is not a significant difference between students' level of test anxiety and cautious selectivity from making decision styles; but there is a significant difference between students' level of test anxiety and self-esteem, panic, indifference, refraining from responsibility subscales. In addition, there is no significant difference among decision-making styles of the students, according to common effects of test anxiety and gender as well as common effects of test anxiety and grade levels.

Keywords: Decision Making, Decision Making Styles, Test Anxiety, Achievement, Elementary School Students.

Giriş

İnsanlar, hayatlarında karşılaştıkları her durum karşısında doğru veya yanlış bir karar vermekte ve bu kararlar sonucunda olumlu sonuçlar ortaya çıktığında hayata karşı motive olmakta; olumsuz sonuçlar ortaya çıktığında ise bazı sorunlar yaşamaktadırlar. Bu nedenle insanların aldıkları kararların kendilerini olumlu veya olumsuz olarak etkilemesi, karar vermenin önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Karar verme, en önemli yaşam becerilerinden biri olup bir ihtiyaç durumunda bu ihtiyacı karşılamak amacıyla ulaşılmak istenen amaçların belirlenmesi, gerekli bilgilerin toplanıp değerlendirilmesiyle oluşturulan seçeneklerden duruma en uygun olanın seçilmesini içeren bilişsel bir süreçtir (Güçray,1998; Güçray, 2001). Karar verme becerisi, birbirini izleyen evrelerden oluşan bir süreç olarak ele alınmaktadır. Birey, önce herhangi bir güçlükle karşılaşmakta, bu güçlüğü giderebilecek seçenekleri gözden geçirmekte ve sonrasında problemin olumlu ve olumsuz yönlerini değerlendirerek kesin kararını uygulamaktadır (Kaşık, 2009).

Karar verme konusunda yapılan çalışmalarda, bireylerin karar verme durumlarında birbirlerinden farklı stratejiler kullanarak değişik stillerde karar verdikleri belirtilmektedir (Bağlıkol, 2010). Deniz (2004)'e göre bireyler karar verme sürecinde; dikkatli, kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stillerini kullanır. Dikkatli karar verme stili; bireyin karar vermeden önce ilgili bilgiyi özenle araması, değerlendirmesi ve seçim yapmasıdır. Kaçınan karar verme stili; bireyin karar vermekten kaçınması ve sorumluluğu bir başkasına bırakmasıdır. Erteleyici karar verme stili; bireyin kararı sürekli erteleme ve geciktirmesidir. Panik karar verme stili ise bireyin karar verirken kendisini zaman baskısı altında hissederek, düşüncelessiz davranışlar sergileyip acele çözümlere ulaşmaya çalışmasıdır (Deniz, 2004). Çolakakadıoğlu ve Güçray (2007)'in uyarılama çalışmasını yaptığı Ri-eadman ve Mann (1993) tarafından geliştirilen ölçek çalışmasında bireylerin karar verme stilleri iki bölümde ele alınmıştır. Birinci bölüm; karar vermede özsayıdır ki; bireyin karar verme durumunda kendisine güvenmesi ve yapacaklarından emin olmasıdır. İkinci bölümde; dört tane karar verme stili bulunmaktadır. Bunlar: *İhtiyath seçicilik*, bireyin karar verirken alternatifleri dikkatlice araştırması, olumlu ve olumsuz yanlarını değerlendirmesidir. *Umursamazlık*, bireyin karar verirken sanki verilecek bir karar yokmuş

gibi davranması, durumu akışına bırakması, sorunu görmezden gelmesidir. *Panik*, bireyin karar verirken; ne yapacağını bilemediğinden, aklına gelen ilk çözümü uygulaması veya yeterli zamanı yoksa kendisini stres ve çatışmadan kurtarmaya çalışmasıdır. *Sorumluluk-tan kaçma*, kendine güvenemeyen bireyin karar vermeyi ertelemesi veya sorumluluğu başkasına yüklemesidir. Genelde kendine güvenememenin önemli etkenlerinden birisi de bireyin karar verme konusunda yeterli beceriye sahip olamaması ile ilgilidir (Tunç, 2011; Çolakkadıoğlu, 2012).

Bireyin yaşadığı karmaşık durumlar, karar vermesini oldukça güçleştirmektedir. Bu süreç birey için stres faktörü haline gelebilmektedir (Avşaroğlu ve Üre, 2007). Özellikle bireylerin aşırı korku ve kaygılarının karar verme süreçlerinde etkili olduğu ifade edilmektedir (Hartley ve Phelps, 2012). Bununla beraber bireyin karşılaştığı bir durum için karar verememesi, çatışma durumu yaşaması veya engellenme beklentisi de kaygıya neden olmaktadır (Morgan'dan aktaran Dereli ve Acat, 2011). Bu kaygı durumu da bireyin hayatını olumsuz etkilemekte ve bazı başarısızlıklara veya olumsuzluklara sebep olmaktadır. Bu durumda bireyin sağlıklı kararlar alabilmesi için kaygı ve çatışmadan uzak olması gerekmektedir. Ergenlikte yaşanan kaygı durumu, ergenin daha sağlıklı kararlar almasını güçleştirebilmektedir. Karar verme, ergenlik döneminde üzerinde önemle durulması gereken temel bir yaşam becerisidir (Çivitci, 2005). Ergenlik döneminde okula devam eden öğrencilerin eğitimin bir parçası olan sınavlara karşı zaman zaman kaygılar yaşadığı ve bu durumun da onların başarılarına ve belki de tüm yaşamlarına yansıdığı düşünülmektedir. Nitekim Baltaş ve Baltaş, (1993) birçok bireyin gireceği sınavın değerlendirilmesiyle birlikte, kendi kişiliğinin ve öz varlığının da değerlendirildiğini düşündüğünü ve bu düşüncesinin sebep olduğu kaygının, bireyin beden kimyasında değişiklikler meydana getirdiğini, öğrenmeyi olumsuz etkilediğini, akıl yürütme ve soyut düşünme yönündeki zihinsel faaliyetlerine zarar verdiğini ifade etmektedir. Hancock, (2001) öğrencilerin sınav kaygısı, sınıf değişkeni ve değerlendirme korkusunun başarı ve motivasyon üzerinde etkilerini araştırmış ve çalışma sonunda, çok fazla değerlendirme yapılan sınıflarda özellikle sınav kaygısı yaşayan öğrencilerin, kötü bir performans gösterdikleri ve daha az motive oldukları ortaya çıkmıştır. Koçkar, Kılıç ve Şener (2002)'ın ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin başarılarının sınav kaygısı ile ilişkisini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada da, sınav kaygısı yüksek olan çocukların başarılarının düştüğü belirlenmiştir. Bu durumda, yüksek sınav kaygısının öğrencilerin başarısız olmasına neden olduğu görülmektedir. Sınav kaygısının “kuruntu” ve “duyuşsallık” olmak üzere iki boyutu vardır. “Kuruntu” sınav kaygısının bilişsel yönüdür. Bireyin genelde kendisi hakkındaki olumsuz değerlendirmelerini, başarısızlığına ve yetersizliğine ilişkin olumsuz düşüncelerini ve iç konuşmalarını içerir. Yapılması gerekeni yapacağına, işi başaracağına, karşılaştığı problemi çözeceğine; “ya yapamazsam; ya başaramazsam” gibi olumsuz düşüncelerle dikkatin dağılmasına neden olan bir süreçtir. “Duyuşsallık” ise sınav kaygısının duygusal fizyolojik yönünü oluşturan otonom sinir sisteminin uyarılmasıdır. Hızlı kalp atışları, terleme, üşüme, kızarma, sararma, mide bulantıları, sinirlilik ve gerginlik gibi bedensel yaşantılar duyuşsallık belirtileri olarak kabul edilir (Öner, 1990). Bu noktada sınav kay-

gısı yaşayan öğrencilerin verdikleri kararların bu durumdan etkilendiği düşünülmektedir. Nitekim Hartley ve Phelps, (2012) tarafından yapılan bir çalışmada, korku ve kaygının karar verme sürecindeki rolü, nöroekonomik bir yaklaşımla incelenmiş ve bu iki faktörün karar verme sürecinde etkili olduğu belirtilmiştir.

Literatüre bakıldığında karar verme stilleri ve sınav kaygısı ile ilgili incelemelerin yapıldığı görülmüştür. Bacanlı ve Sürücü (2006) ilköğretim 8.sınıf öğrencilerinin sınav kaygıları ve karar verme stilleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma bulguları; 8. sınıftaki kız öğrencilerin sınav kaygılarının erkeklerinkinden anlamlı olarak daha yüksek olduğunu göstermiştir. Ayrıca sekizinci sınıf öğrencilerinin karar verme ile başa çıkmada kullandıkları stillerin, sınav kaygısı toplam puan ile kuruntu ve duyusallık puanlarının önemli yordayıcıları olduğu bulunmuştur. Dereli ve Acat, (2011) okul öncesi öğretmenliği bölümü öğrencilerinin kullandıkları karar stratejileri ve sınav kaygıları arasındaki ilişkiyi ve karar stratejilerinin sınav kaygılarını yordama gücünü incelemiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin karar stratejilerinin sınav kaygısı alt boyutları ve toplam sınav kaygısı puanlarını yordadığı bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin mantıklı karar stratejileri ile kuruntu sınav kaygısı ve sınav kaygısı toplam puanları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bağımsız karar stratejileri ile kuruntu, duyusallık ve toplam sınav kaygısı puanları arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Kararsız karar stratejisi ile kuruntu, duyusallık ve sınav kaygısı toplam puanları arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Bu çalışmada da, yukarıdaki çalışmalardan farklı olarak TEOG sınavına hazırlanan sekizinci sınıf öğrencileriyle, henüz sınava girmeyecek olan yedinci sınıf öğrencileri örneklem alınarak sınav kaygısı ile karar verme arasındaki ilişkinin belirlenmesinde cinsiyet ile birlikte sınıf düzeyi değişkenleri de ele alınmıştır. Nitekim bu konuda daha fazla araştırmanın yapılması, konuya derinlik kazandırılması açısından önemli ve gerekli görülmektedir.

Ülkemizde ortaöğretime geçiş için yapılan sınavların sık sık değişmesi, (OKS, SBS, TEOG vb.) öğrencileri tedirgin etmekte ve bu durum öğrencilerin yüksek sınav kaygıları yaşamalarına sebep olmaktadır. Ayrıca öğrenciler, sınav öncesinde kullandıkları kaynaklar, çalışma ve dinlenme süreleri, hangi derse veya konuya nasıl ve ne kadar çalışacakları gibi birçok noktada karar vermek durumundadırlar. Bu nedenle öğrencilerin özellikle sınav kaygılarının yoğun olduğu dönemde, aldıkları kararlar karşısında, gerek öğretmenlerin gerekse ailelerin bu durumun farkında olmaları ve yapıcı ve destekleyici davranış sergilemeleri gerekmektedir. Nitekim Öncül (2013)'ün 4. sınıf öğrencilerinin karar verme becerisine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışma sonucunda; ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin kişisel ve çevresel özellikler ile kararın niteliği ve süreç becerileri gibi özelliklerin etkisiyle kararlarını şekillendirdikleri belirlenmiştir. Bu sonuçlar çerçevesinde, kararların şekillendirilmesinde ilgisi olan tüm paydaşların bilgilendirilmesi ve öğrencilerin karar alma sürecinde desteklenmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Öğrencilerin sınav öncesinde veya sınav anında verdikleri kararların, başarıları ve performansları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu dikkate alındığında, sınav kaygısı ile karar verme arasındaki ilişkinin belirlenmesine ihtiyaç olduğu görülmektedir. Öğrencilerin sınav kaygıları ve karar verme stilleri ile ilgili araştırmaların yapılması ve

bu konuda öğretmen, öğrenci ve ilgililerin bilinçlendirilmesi öğrenci başarılarının artırılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sınav kaygıları ve karar verme stilleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlanmaktadır. Bu genel amacın yanı sıra aşağıda sıralanan alt problemlere cevap aramaktır.

Araştırmanın Problemi

Öğrencilerin kaygı düzeylerinin yüksek olduğu sınavlara hazırlık sürecinde aldıkları kararlar, başarıları ve performanslarını etkileyebilmektedir. Bu nedenle, öğrencilerin bu süreci başarılı ve verimli bir şekilde geçirmeleri açısından sınav kaygısı ile karar verme arasındaki ilişkinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Bu bağlamda bu çalışmada, “ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sınav kaygıları ve karar verme stilleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? Karar verme stilleri, sınav kaygısıyla birlikte diğer değişkenlerin ortak etkisine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?” sorularına cevap aranmıştır.

Alt Problemler

1. Ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sınav kaygısı düzeyleri nasıldır?
2. Ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sınav kaygısı düzeyleri ile karar verme stilleri ve karar verme stilleri alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Ortaokul 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin sınav kaygısı düzeyleri açısından karar verme stillerinin alt boyutlarında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Ortaokul 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin karar verme stilleri, sınav kaygıları ve sınıf düzeylerinin ortak etkisine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Ortaokul 7 ve 8. Sınıf öğrencilerinin karar verme stilleri, sınav kaygıları ve cinsiyetin ortak etkisine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sınav kaygıları ve karar verme stilleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yukarıdaki soruların cevapları betimsel olarak araştırılmıştır. Araştırmada, var olan durum betimlenmek istenildiğinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir örnek veya örnekleme üzerinde yapılan tarama çalışmalarıdır (Karasar, 2008, s.79).

Çalışma Grubu

Bu araştırmada çalışma grubu, İstanbul Sultanbeyli ilçesinde bulunan Nene Hatun Ortaokulu'nda 7. ve 8. sınıfta öğrenim gören toplam 223 öğrenciden oluşmaktadır. Bu

öğrencilerin 132'si (%59,2) 7. sınıf, 91'i (%40,8) 8. sınıf öğrencisi olup, 117'si kız (52,5), 106'sı (47,5) da erkek öğrencidir. Öğrenciler, benzer özelliklere sahip oldukları için tesadüfi örnekleme yöntemi uygulanmıştır. Tesadüfi örnekleme yöntemi, evreni oluşturan her birimin örnekleme içerisinde yer alma olasılığı aynı olan bir yöntemdir. Başka bir deyişle birimler birbirinden bağımsız olarak eşit seçilme şansına sahip olmaktadır (Ural ve Kılıç, 2011).

Araştırma, çalışma grubunda yer alan 7. ve 8. sınıf öğrencileri ile ve veri toplama aracı olarak kullanılan "Ergenlerde Karar Verme Ölçeği" ve "Sınav Kaygısı Envanteri" ile sınırlıdır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler, öğrencilerin sınav kaygılarını belirlemek için Schwarzer, Van Der Ploeg ve Spielberger (1987) tarafından geliştirilen, Öner (1990) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Sınav Kaygısı Envanteri" (SKE)¹ ve karar verme stillerini belirlemek için Mann, Harmoni ve Power (1989) tarafından geliştirilen ve Çolakkadıoğlu ve Güçray (2007) tarafından Türkçe'ye uyarlanan, "Ergenlerde Karar Verme Ölçeği" (EKVÖ)² ile toplanmıştır.

Sınav Kaygısı Envanteri (SKE)

SKE, Schwarzer, Van Der Ploeg ve Spielberger (1987) tarafından geliştirilmiş, Öner (1990) tarafından Türkçeye uyarlanmış, dörtlü likert tipi bir ölçektir. Ölçek kuruntu ve duyuşsallık olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Kuruntu boyutunda 12, Duyuşsallık boyutunda ise 8 olmak üzere toplam 20 madde vardır. Ölçekten en az 20 en fazla 80 puan alınmaktadır. Ölçekten yüksek puan alınması, sınav kaygısı düzeyinin de yükseldiğini göstermektedir. Ölçeğin güvenilirliği için yapılan analiz sonucunda güvenilirlik katsayıları, tüm test puanlarına göre üniversite örnekleme grubundan .89, lise örnekleme grubundan .87 ve ortaokul örnekleme grubundan .84 olarak bulunmuştur (Öner, 1990). Bu çalışmada SKE'nin toplam puanla üzerinden değerlendirmeler yapılmış ve yapılan güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach alfa değeri 0.84 olarak bulunmuştur. Bu da ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir. Çünkü Tavşancıl (2006)'a göre $0.00 \leq \alpha \leq 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir; $0.40 \leq \alpha \leq 0.60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir; $0.60 \leq \alpha \leq 0.80$ ise oldukça güvenilir; $0.80 \leq \alpha \leq 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

SKE'nin geçerliğini belirlemek için SKE'nin genel kaygı ölçekleriyle ve diğer çeşitli kişilik ölçekleriyle olan ilişkilerine bakılmıştır. Ayrıca sınav kaygısının boyutlarını gösteren faktör analizi tekniğinden de yararlanılmıştır. Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri

1) STE'nin kullanılması için ölçeğin uyarlama çalışmasını yapan Necla Öner'in kullanım hakkını devrettiği YÖRET vakfından izin alınmıştır.

2) EKVÖ'nin kullanılması için ölçeğin uyarlama çalışmasını yapan Oğuzhan Çolakkadıoğlu'dan izin alınmıştır.

ile SKE'nin alt ölçeklerinden ve tümünden alınan puanlar arasındaki ilişki katsayıları belirlenmiştir. SKE'nin Kuruntu ve Duyuşsallık alt ölçekleri ile Sürekli kaygı puanları arasındaki korelasyonlar .45 ile .60 ve Durumluk kaygı puanları ile korelasyonları .39 ile .70 arasında değişmiştir. Madde toplam korelasyonlarının tüm test için en düşük 0,46, alt testler için en düşük 0,43'un olduğu saptanmıştır. Test-tekrar test korelasyon katsayıları 0,90 ile 0,70 arasında bulunmuştur (Öner, 1990).

Ergenlerde Karar Verme Ölçeği (EKVÖ)

EKVÖ, Mann, Harmoni ve Power (1989) tarafından karar vermede öz-saygı düzeyini ve başa çıkma stillerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin uyarlama çalışması Çolakkadioğlu ve Güçray (2007) tarafından yapılmıştır. Ölçek iki bölümden ve 5 alt ölçekten oluşmaktadır. Birinci bölüm "Karar Vermede Öz-saygı", ikinci bölüm "Karar Vermede Başa Çıkma Stilleri"dir. Karar Vermede Öz-Saygı (KVÖS) alt ölçeğinin Cronbach alfa katsayısı .61 olarak bulunmuştur (Çolakkadioğlu, 2012). Karar vermede başa çıkma stilleri ihtiyatlı-seçicilik, panik, sorumluluktan kaçma ve umursamazlık alt ölçeklerinden oluşmaktadır. EKVÖ'nin güvenilirliğini belirlemek amacıyla yapılan analizler sonucunda, Cronbach alfa katsayısı, sırasıyla .79, .78, .77, .65 ve .73; test-tekrar test tutarlığı ise yine aynı sıraya göre .80, .81, .82, .80 ve .86 bulunmuştur. Beş faktörlü model için Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmış ve uyum göstergeleri verilerinin, modeli yeterli olarak açıkladığı görülmüştür (Çolakkadioğlu ve Güçray, 2007). Bu çalışmada da EKVÖ'nin güvenilirliğini belirlemek için yapılan analiz sonucunda Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .70 olarak bulunmuştur. Bu da Tavşancıl (2006)'a göre ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir. EKVÖ ile ilgili yapılan geçerli ve güvenilirlik analizlerinin sonuçları EKVÖ'nün ergenlerde karar vermede özsaygı ve karar verme stillerini ölçmede kullanabilecek bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir (Çolakkadioğlu ve Güçray, 2007).

Verilerin Toplanması ve Analizi

EKVÖ ve SKE, 7. ve 8. sınıf öğrencilerine dağıtılmış, gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra ölçekleri doldurmaları istenmiştir. Elde edilen veriler, istatistik programı kullanılarak bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Öğrencilerin sınav kaygısı düzeyleri; ölçekten alınabilecek 20-80 arasındaki puanlar, "dizi genişliği/yapılacak grup sayısı" (Tekin, 1996) formülü ile hesaplanmış ve 20-39 arası düşük, 40-59 arası orta, 60-80 arası yüksek düzeyde olacak şekilde gruplanarak belirlenmiştir. Öğrencilerinin sınav kaygıları düzeyleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkiyi bulmak için Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır. Öğrencilerinin sınav kaygı düzeyleri açısından karar verme stillerinin alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için tek faktörlü ANOVA testi uygulanmıştır. Öğrencilerin karar verme stilleri açısından, sınav kaygıları ve sınıf düzeylerinin ortak etkisine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek ve öğrencilerin karar verme stillerinin, sınav kaygıları ve cinsiyetin ortak etkisine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için iki faktörlü ANOVA testi uygulanmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde bulgular, araştırmannın problemlerine göre sunulmuştur.

1. SKE' ne göre ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sınav kaygısı düzeyleri nasıldır?

Tablo 1. Ortaokul 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygı Düzeyleri Dağılımı

Sınav Kaygısı Düzeyi	Öğrenci Sayısı	Yüzelik (%)
Düşük Düzey	97	43,5
Orta Düzey	117	52,5
Yüksek Düzey	9	4,0
TOPLAM	223	100,0

SKE'nin toplam puanlarına göre, öğrencilerin sınav kaygısı düzeyleri "dizi genişliği/yapılacak grup sayısı" (Tekin, 1996) formülü kullanılarak; 20-39 düşük, 40-59 orta, 60-80 yüksek düzeyde olacak şekilde gruplanarak belirlenmiştir. Buna göre, Tabloda 1'de görüldüğü gibi 97 öğrenci düşük düzeyde, 117 öğrenci orta düzeyde, 9 öğrenci de yüksek düzeyde sınav kaygısına sahip olduğu bulunmuştur. Genel olarak öğrencilerin çoğunluğunun (%52,5) orta düzeyde sınav kaygısına sahip olduğu ve bunun yanı sıra az bir öğrencinin (%4,0) yüksek sınav kaygısına sahip olduğu görülmektedir.

2. Ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sınav kaygısı düzeyleri ile karar verme stilleri ve karar verme stilleri alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Tablo 2. Ortaokul 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygısı Düzeyleri İle Karar Verme Stilleri ve Karar Verme Stilleri Alt Boyutları Arasındaki Pearson Korelasyon Analizi

Karar Verme Stilleri Alt Boyutları	Sınav Kaygısı Düzeyi		
	Pearson Correlation	Sig. (2-tailed)	N
Öz saygı	-,218**	,001	223
İhtiyatlı-Seçicilik	,023	,736	223
Panik	,423**	,000	223
Umursamazlık	,262**	,000	223
Sorumluluktan kaçma	,228**	,001	223
Karar Verme Stilleri Toplam	,310**	,000	223

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tablo 2'de görüldüğü gibi ortaokul 7. ve 8. Sınıf öğrencilerinin sınav kaygısı düzeyleri ile karar verme stilleri arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=,310$; $p<.01$). Öğrencilerinin sınav kaygısı düzeyleri ile karar verme stilleri öz saygı ($r= -,218$;

$p < .01$) alt boyutu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki; panik ($r = .423$; $p < .01$), umursamazlık ($r = .262$; $p < .01$) ve sorumluluktan kaçma ($r = .228$; $p < .01$) alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Öğrencilerinin sınav kaygısı düzeyleri ile karar verme stilleri ihtiyatlı-seçicilik alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Korelasyon katsayısı, 0.30'dan küçükse zayıf, 0.30 ile 0.70 arasında ise orta, 0.70'den büyük ise yüksek düzeyde ilişki olduğu söylenebilir (Köklü, Büyüköztürk ve Çokluk, 2007).

3. Ortaokul 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin sınav kaygısı düzeyleri açısından karar verme stillerinin “Öz saygı, İhtiyatlı-Seçicilik, Panik, Umursamazlık, Sorumluluktan kaçma” alt boyutlarında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 3. Ortaokul 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygıları Açısından Karar Verme Stilleri Alt Boyutlarına İlişkin Tek Faktörlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Karar Verme Stilleri Alt Boyutları	Sınav Kaygısı Düzeyi	N	X	S.S.	F	Sig.	Farklılık Kaynağı
Öz saygı	(1)Düşük	97	11,8763	2,87322	5,417	,005	1 - 2
	(2)Orta	117	10,7692	2,57101			
	(3)Yüksek	9	10,0000	2,34521			
	Toplam	223	11,2197	2,75275			
İhtiyatlı-Seçicilik	(1)Düşük	97	14,7216	2,49058	,235	,791	-
	(2)Orta	117	14,5812	2,46086			
	(3)Yüksek	9	15,1111	2,97676			
	Toplam	223	14,6637	2,48579			
Panik	(1)Düşük	97	11,0412	2,36254	18,451	,000	1 - 2 1 - 3
	(2)Orta	117	13,0427	2,74299			
	(3)Yüksek	9	14,1111	2,71314			
	Toplam	223	12,2152	2,77835			
Umursamazlık	(1)Düşük	97	9,8041	2,38327	6,870	,001	1 - 2 1 - 3
	(2)Orta	117	10,7949	2,61144			
	(3)Yüksek	9	12,4444	3,64387			
	Toplam	223	10,4305	2,62753			
Sorumluluktan kaçma	(1)Düşük	97	8,2268	2,85228	5,127	,007	1 - 2
	(2)Orta	117	9,3590	2,85712			
	(3)Yüksek	9	10,2222	3,19287			
	Toplam	223	8,9013	2,92075			

1: Sınav Kaygısı Düşük Düzeyde Olanlar, 2: Sınav Kaygısı Orta Düzeyde Olanlar, 3: Sınav Kaygısı Yüksek Düzeyde Olanlar

Tablo 3'te görüldüğü gibi öğrencilerin sınav kaygısı düzeyleri ile karar verme stilleri *öz saygı* alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık vardır. Başka bir ifadeyle öğrencilerin *öz saygı* alt boyutu, sınav kaygısı düzeyine göre 0,05 anlamlılık düzeyinde farklılık göstermektedir (F=5,417; p<.05). Farklılıkların hangi ikili gruptan kaynaklandığını bulmak için çoklu karşılaştırma testi olan Scheffe testi kullanılır. Bu test örneklem sayısının farklı olduğu, varyansların eşit olduğu durumlarda kullanılır (Kayri, 2009). Bu araştırmada da sınav kaygısı düzeyleri örneklem sayıları farklı olduğu için (düşük:97, orta:117, yüksek:9); sınav kaygısı düzeyleri üç boyutlu ve karar verme stilleri beş boyutlu olduğu için Scheffe testi kullanılmıştır. Scheffe testi sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin *öz saygı* alt boyutuna göre; sınav kaygısı düşük düzeyde olanlarla orta düzeyde olanlar arasında farklılığın olduğu görülmüştür.

Tablo 3'te görüldüğü gibi öğrencilerin sınav kaygısı düzeyleri ile karar verme stilleri *ihliyatlı-seçicilik* alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Başka bir ifadeyle öğrencilerin *ihliyatlı-seçicilik* alt boyutu, sınav kaygısı düzeyine göre anlamlı farklılık yoktur (F=,235; p<.05).

Tablo 3'te görüldüğü gibi öğrencilerin sınav kaygısı düzeyleri ile karar verme stilleri *panik* alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık vardır. Başka bir ifadeyle öğrencilerin *panik* alt boyutu, sınav kaygısı düzeyine göre 0,05 anlamlılık düzeyinde farklılık göstermektedir (F=18,451; p<.05). Farklılıkların hangi ikili gruptan kaynaklandığını bulmak için yapılan çoklu karşılaştırma testi (Scheffe) sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin *panik* alt boyutuna göre; sınav kaygısı düşük düzeyde olanlarla orta düzeyde ve yüksek düzeyde olanlar arasında, orta düzeyde olanlarla düşük düzeyde olanlar arasında, yüksek düzeyde olanlarla düşük düzeyde olanlar arasında farklılığın olduğu görülmüştür.

Tablo 3'te görüldüğü gibi öğrencilerin sınav kaygısı düzeyleri ile karar verme stilleri *umursamazlık* alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık vardır. Başka bir ifadeyle öğrencilerin *umursamazlık* alt boyutu, sınav kaygısı düzeyine göre 0,05 anlamlılık düzeyinde farklılık göstermektedir (F=6,870; p<.05). Farklılıkların hangi ikili gruptan kaynaklandığını bulmak için yapılan çoklu karşılaştırma testi (Scheffe) sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin *umursamazlık* alt boyutuna göre sınav kaygısı düşük düzeyde olanlarla orta düzeyde ve yüksek düzeyde olanlar arasında, orta düzeyde olanlarla düşük düzeyde olanlar arasında, yüksek düzeyde olanlarla düşük düzeyde olanlar arasında farklılığın olduğu görülmüştür.

Tablo 3'te görüldüğü gibi öğrencilerin sınav kaygısı düzeyleri ile karar verme stilleri *sorumluluktan kaçma* alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık vardır. Başka bir ifadeyle öğrencilerin *sorumluluktan kaçma* alt boyutu, sınav kaygısı düzeyine göre 0,05 anlamlılık düzeyinde farklılık göstermektedir (F=6,870; p<.05). Farklılıkların hangi ikili gruptan kaynaklandığını bulmak için yapılan çoklu karşılaştırma testi (Scheffe) sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin *sorumluluktan kaçma* alt boyutuna göre; sınav kaygısı düşük düzeyde olanlarla orta düzeyde olanlar arasında farklılığın olduğu görülmüştür.

4. Ortaokul 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin karar verme stilleri, sınav kaygıları ve sınıf düzeylerinin ortak etkisine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 4a. Gruplara İlişkin Dağılım

		Gruplar	N
Sınıf Düzeyi	7,00	7. Sınıf	132
	8,00	8.Sınıf	91
Sınav Kaygısı Düzeyi	1,00	Düşük Düzey	97
	2,00	Orta Düzey	117
	3,00	Yüksek Düzey	9

Tablo 4b. Grupların İstatistikleri

Sınıf Düzeyi	Sınav Kaygısı Düzeyi	Ortalama	SS	N
7. Sınıf	Düşük Düzey	56,2203	5,68139	59
	Orta Düzey	58,7391	6,40462	69
	Yüksek Düzey	66,7500	6,94622	4
	Toplam	57,8561	6,38119	132
8.Sınıf	Düşük Düzey	54,8158	5,68476	38
	Orta Düzey	58,2708	6,75637	48
	Yüksek Düzey	58,0000	5,24404	5
	Toplam	56,8132	6,42203	91
Toplam	Düşük Düzey	55,6701	5,69488	97
	Orta Düzey	58,5470	6,52647	117
	Yüksek Düzey	61,8889	7,28774	9
	Toplam	57,4305	6,40406	223

Tablo 4c. Öğrencilerin Sınav Kaygıları ve Sınıf Düzeyleri Açısından Karar Verme Stilleri Toplam Puanlarına İlişkin İki Faktörlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Sınıf Düzeyi	213,482	1	213,482	5,610	,019
Sınav Kaygısı Düzeyi	685,599	2	342,800	9,009	,000
Sınıf Düzeyi * Sınav Kaygısı Düzeyi	142,783	2	71,392	1,876	,156
Hata	8257,380	217	38,052		
Toplam	744617,000	223			

Tablo 4c’de görüldüğü gibi öğrencilerin *karar verme stilleri* toplam puanları; *sınıf düzeylerine* göre ($F=5,610$; $p<.05$) ve *sınav kaygısı düzeylerine* göre ($F=9,009$; $p<.05$) anlamlı fark göstermektedir. Ancak öğrencilerin *karar verme stilleri* toplam puanları, *sınav kaygıları* ve *sınıf düzeylerinin ortak etkisine* göre anlamlı fark göstermemektedir ($F=1,876$; $p<.05$).

5. Ortaokul 7 ve 8. Sınıf öğrencilerinin karar verme stilleri, sınav kaygıları ve cinsiyetin ortak etkisine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 5a. Gruplara İlişkin Dağılım

		Gruplar	N
Cinsiyet	1,00	Kız	117
	2,00	Erkek	106
Sınav Kaygısı Düzeyi	1,00	Düşük Düzey	97
	2,00	Orta Düzey	117
	3,00	Yüksek Düzey	9

Tablo 5b. Grupların İstatistikleri

Cinsiyet	Sınav Kaygısı Düzeyi	X	SS	N
Kız	Düşük Düzey	54,1837	5,42630	49
	Orta Düzey	56,6393	5,59176	61
	Yüksek Düzey	61,1429	3,97612	7
	Toplam	55,8803	5,68901	117
Erkek	Düşük Düzey	57,1875	5,61403	48
	Orta Düzey	60,6250	6,87700	56
	Yüksek Düzey	64,5000	17,67767	2
	Toplam	59,1415	6,73221	106
Toplam	Düşük Düzey	55,6701	5,69488	97
	Orta Düzey	58,5470	6,52647	117
	Yüksek Düzey	61,8889	7,28774	9
	Toplam	57,4305	6,40406	223

Tablo 5c. Öğrencilerin Sınav Kaygıları ve Cinsiyet Açısından Karar Verme Stilleri Toplam Puanlarına İlişkin İki Faktörlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Cinsiyet	149,026	1	149,026	4,157	,043
Sınav Kaygısı Düzeyi	644,681	2	322,340	8,992	,000
Cinsiyet * Sınav Kaygısı Düzeyi	12,820	2	6,410	,179	,836
Hata	7779,207	217	35,849		
Toplam	744617,000	223			

Tablo 5c’de görüldüğü gibi öğrencilerin karar verme stilleri toplam puanları; *Cinsiyete* (4,157; $p<.05$) ve *sınav kaygısı* düzeylerine göre ($F=8,992$; $p<.05$) anlamlı fark göstermektedir. Ancak öğrencilerin *karar verme stilleri* toplam puanları, *sınav kaygıları* ve *cinsiyetlerinin ortak etkisine göre* anlamlı fark göstermemektedir ($F=179$; $p<.05$).

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma, ortaokul öğrencilerinin sınav kaygıları ve karar verme stilleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiş ve araştırma bulgularına göre şu sonuçlar elde edilmiştir: Ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sınav kaygıları düzeyleri ile karar verme stilleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Bacanlı ve Sürücü (2006)’nın aynı ölçekleri kullanarak yaptığı çalışmada, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin karar verme ile başa çıkmada kullandıkları stillerin sınav kaygıları ile sınav kaygısının Kuruntu ve Duyuşsallık öğelerinin önemli yordayıcıları olduğu bulunmuştur. Ayrıca Dereli ve Acat (2011)’in farklı “karar verme becerileri ölçeği” kullanarak yaptığı çalışmada, okul öncesi öğretmen adaylarının karar stratejilerinin sınav kaygısı alt boyutları ve toplam sınav kaygısı puanlarını yordadığı ve bunun yanı sıra öğrencilerin olumsuz karar stratejilerinin sınav kaygısı üzerinde oldukça etkili olduğu bulunmuştur. Görüldüğü gibi bu çalışmadan elde edilen sonuçlar da önceki araştırmaların sonuçlarını desteklemektedir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin sınav kaygılarının verdikleri kararların üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada öğrencilerin sınav kaygısı düzeyleri ile karar verme stillerinden *İhtiyatlı-Seçicilik* alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken; *Panik*, *Umursamazlık* ve *Sorumluluktan kaçma alt* boyutları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Bacanlı ve Sürücü (2006)’nın yaptığı çalışmada, Karar Vermede Özsaygı ile İhtiyatlı Seçicilik, Umursamazlık, Panik, Sorumluluktan Kaçma stillerinden alınan puanların, SKE’nin tümünden alınan puanları yordadığı bulunmuştur. Öğrencilerin sınav

kaygısı düzeyleri ile karar verme stilleri alt boyutlarından İhtiyatlı-seçicilik hariç diğer dört alt boyutla ilgili benzer sonuçlar bulunduğu görülürken; Dereli ve Acat (2011)'ın yaptığı araştırmada farklı sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre; öğrencilerin *mantıklı* karar stratejileri ile *kuruntu* sınav kaygısı ve sınav kaygısı toplam puanları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. *Bağımsız* karar stratejileri ile *kuruntu*, *duyuşsallık* ve toplam sınav kaygısı puanları arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. *Kararsız* karar stratejisi ile *kuruntu*, *duyuşsallık* ve sınav kaygısı toplam puanları arasında ise pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur.

Genel olarak öğrencilerin çoğunluğunun (% 52,5) orta düzeyde sınav kaygısına sahip olduğu ve bunun yanısıra az bir öğrencinin (% 4.0) yüksek sınav kaygısına sahip olduğu görülmektedir. Araştırma sonucunda öğrencilerin *karar verme stilleri* toplam puanlarının; *sınıf düzeylerine* ve *sınav kaygısı düzeylerine* göre anlamlı fark gösterdiği; ancak öğrencilerin *karar verme stilleri* toplam puanları, *sınav kaygıları* ve *sınıf düzeylerinin ortak etkisine göre* anlamlı fark göstermediği bulunmuştur. Bu sonuca benzer olarak Sinangil (1993)'in üniversite birinci sınıf ve dördüncü sınıf öğrencilerinin kaygı düzeyleri ile karar verme süreci arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yaptığı araştırma sonucunda, üniversite birinci sınıf ile son sınıf öğrencileri arasında mantıklı ve iç tepisel kararsızlık boyutlarında farklılıklar olduğu bulunmuştur. Birinci sınıf öğrencilerinin karar verme stratejilerinde iç tepisel boyut ağırlık kazanırken, dördüncü sınıf öğrencilerinde karar vermede mantığın baskın bir strateji olarak yer aldığı görülmüştür. Kararsızlık değişkeni açısından bakıldığında, birinci sınıf öğrencilerinin son sınıf öğrencilerine oranla daha çok kararsız stratejiyi kullandıkları, bağımlılık boyutunda ise bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Ancak Avşaroğlu ve Üre (2007)'nin yaptığı çalışmada, öğrencilerin sınıf değişkeni ile karar verme stilleri arasında farklılaşmanın olmadığı bulunmuştur.

Ayrıca öğrencilerin karar verme stilleri toplam puanları; cinsiyete ve sınav kaygısı düzeylerine göre anlamlı fark göstermektedir. Ancak öğrencilerin karar verme stilleri toplam puanları, sınav kaygıları ve cinsiyetlerinin ortak etkisine göre anlamlı fark göstermemektedir. Avşaroğlu ve Üre (2007)'nin yaptığı çalışmada ise öğrencilerin cinsiyetleriyle karar vermede özsayıları ve karar verme stilleri arasında farklılaşmanın olmadığı bulunmuştur. Bacanlı ve Sürücü (2006)'nın yaptığı araştırmada, 8. sınıftaki kız öğrencilerin sınav kaygılarının erkeklerinkinden anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur ve bununla birlikte karar verme ile başa çıkmada kullanılan uyumsuz stiller açısından kızlar ve erkeklerin anlamlı olarak farklılaştıkları, ancak uyumlu stiller açısından farklılaşmadıkları bulunmuştur. Can (2009)'ın yaptığı çalışmada da, üniversite öğrencilerinin özsayı, dikkatli, kaçınan ve erteleyici karar verme düzeylerinin cinsiyete bağlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir.

Ülkemizde yapılan araştırmalara bakıldığında öğrencilerin sınav kaygıları ile karar verme stilleri arasındaki ilişkiye yönelik çok az sayıda çalışmanın olduğu görülmüştür. Öğrencilerin sınavlara hazırlık sürecinde verdikleri kararların başarı, tutumları ve motivasyonları üzerindeki etkileri göz önünde bulundurulduğunda, bu iki konunun farklı ör-

neklemlerde, farklı ölçeklerle, farklı sınıf düzeylerinde ve farklı değişkenlerle daha fazla çalışma yapılmasının daha yararlı olacağı önerilebilir.

Kaynakça

- Avşaroğlu, S. ve Üre, Ö. (2007). Üniversite öğrencilerinin karar vermede özsaygı, karar verme ve stresle başa çıkma stillerinin benlik saygısı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 85-100.
- Bacanlı, F. ve Sürücü, M. (2006). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin sınav kaygıları ve karar verme stilleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 45, 7-35.
- Bağlıkol, Y. (2010). *İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin kendine saygı ile karar verme stratejileri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baltaş, A. ve Baltaş, Z. (1990). *Stres ve başa çıkma yolları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı istatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Can, Ö. (2009). *Üniversite öğrencilerinin akılcı olmayan inançları ve karar verme stillerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Çivıtcı, A. (2005). Akılcı duygusal eğitimin ilköğretim öğrencilerinin mantıkdışı inanç, sürekli kaygı ve mantıklı karar verme düzeylerine etkisi. *Ege Eğitim Dergisi*, 6, 59-80.
- Çolakkadioğlu, O. ve Güçray, S. (2007). Ergenlerde karar verme ölçeği'ni Türkçeye uyarlama çalışması. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(26), 61-71.
- Çolakkadioğlu, O. (2012). Ergenlerde karar verme ölçeğinin ortaöğretim öğrencileri için geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), 387-403.
- Deniz, E. (2004). Üniversite öğrencilerinin karar vermede öz saygı, karar verme stilleri ve problem çözme yöntemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine bir araştırma. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 4 (15), 25-35.
- Dereli, E. ve Acat, M. B. (2011). Okulöncesi öğretmenliği bölümü öğrencilerinin karar verme stratejileri ile sınav kaygıları arasındaki ilişki. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 77-87.
- Dündar, S., Yapıcı, Ş. ve Topçu, B. (2008). Üniversite öğrencilerinin bazı kişilik özelliklerine göre sınav kaygısının incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 171-186.

- Güçray, S. (1998). Bazı kişisel değişkenler, algılanan sosyal destek ve atılganlığın karar verme stilleri ile ilişkisi. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(9), 7-16.
- Güçray, S. S. (2001). Ergenlerde karar verme davranışlarının öz-saygı ve problem çözme becerileri algısı ile ilişkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (8), 106- 121.
- Hancock, D. R. (2001). Effects of test anxiety and evaluative threat on students' achievement and motivation. *The Journal of Educational Research*, 94(5), 284-290.
- Hartley, C. A. ve Phelps, E. A. (2012). Anxiety and decision-making. *Biological Psychiatry*, 72, 113-118.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaşık, D. Z. (2009). *Ergenlerde karar verme stilleri ve algılanan sosyal destek düzeylerinin sosyal yetkinlik beklentisi ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kayri, M. (2009). Araştırmalarda gruplar arası farkın belirlenmesine yönelik çoklu karşılaştırma (post-hoc) teknikleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 51-64.
- Koçkar, A. İ., Kılıç, B. G., ve Şener, Ş. (2002). İlköğretim öğrencilerinde sınav kaygısı ve akademik başarı. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 2, 100- 105.
- Köklü, N., Büyüköztürk, Ş. ve Çokluk, Ö. (2007). *Sosyal bilimler için istatistik* (2. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Öncül, B. (2013). *İlköğretim 4. sınıf öğrencilerinin karar verme becerilerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Öner, N. (1990). *Sınav kaygısı envanteri el kitabı*, (Yayını No:1). İstanbul: Yükseköğretimde Rehberliği Yayma Vakfı (YÖRET).
- Sinangil, H. K. (1993). *Yönetici adaylarında karar verme ile kaygı ilişkileri*. VII. Ulusal Psikoloji Bilimsel Çalışmaları. Ankara: Türk Psikologlar Derneği, 171-177.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tekin, H. (1996). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınları.
- Tunç, A. (2011). *İlköğretim 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri ile algılanan ana baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2011). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi* (3. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.